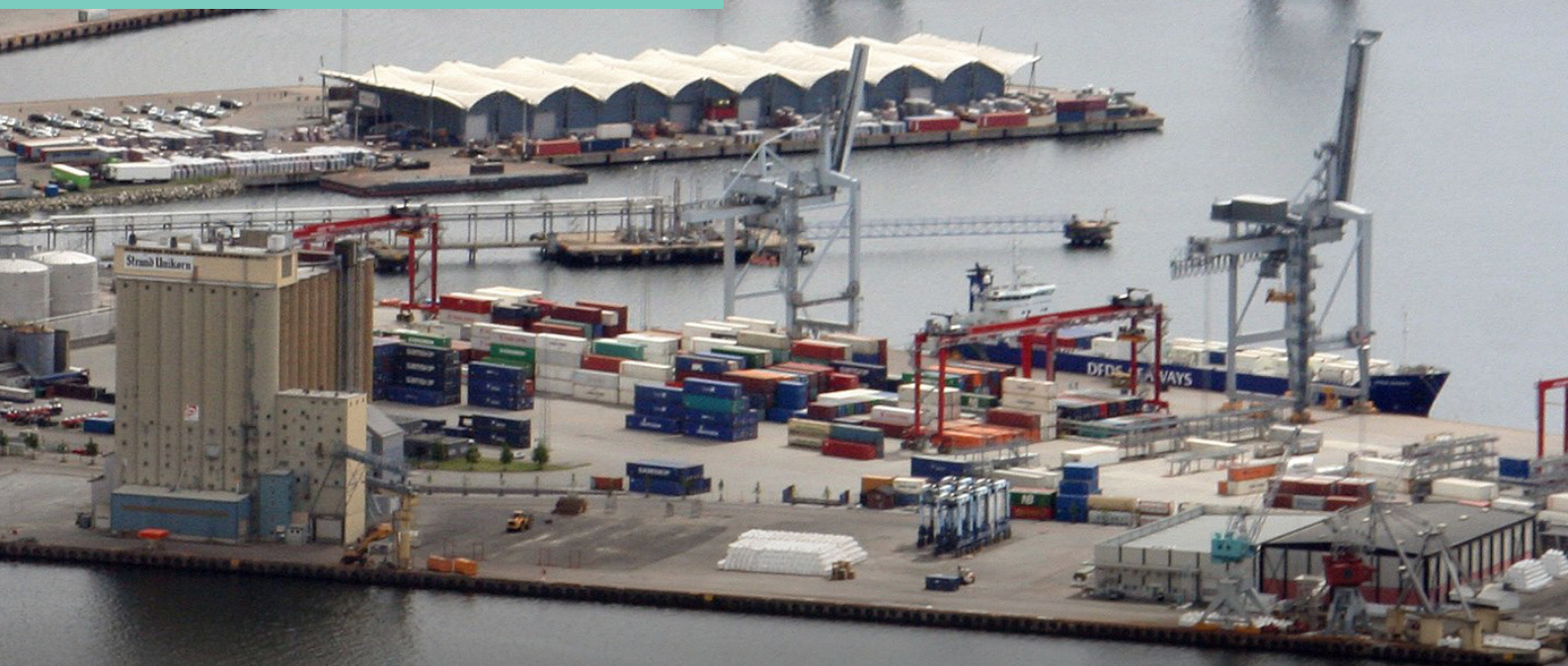

TEMAVEILEDNING

Informasjon fra storulykke- virksomheter til allmennheten om sikkerhetstiltak

Innledende kommentarer om temaveiledningen	2
Om informasjon til allmenheten	2
Hvordan skal virksomhetene informere	3
Utforming av informasjonen	4
Kommunikasjon av risiko	5
Hensynet til sikring	5
Dominovirksomheter	6
Oppdatering av informasjonen	6
Hva slags opplysninger skal informasjonen inneholde	7

INNLEDENDE KOMMENTARER OM TEMAVEILEDNINGEN

Denne temaveiledningen er utarbeidet for å bidra til at storulykkevirksomhetene utformer informasjon til allmennheten om sikkerhetstiltak på en mest mulig hensiktsmessig måte. Virksomheten er pålagt å gi slik informasjon etter storulykkeforskriften § 12 og vedlegg V. Veiledningen er rettet mot kravene som er gitt i forskriftens første ledd og andre ledd bokstav a.

Målsetningen med temaveiledningen er at det skal bli lettere for virksomhetene å forstå hva som kreves i storulykkeforskriften og hvorfor det er viktig å informere befolkningen og andre berørte.

Både meldepliktige og sikkerhetsrapportpliktige virksomheter skal til enhver tid ha oppdatert informasjon tilgjengelig på internett. For de sikkerhetsrapportpliktige gjelder noen utvidede krav til å gå aktivt ut med mer informasjon i nærliggende områder. Veiledningen gir en beskrivelse av disse kravene.

Hensynet til sikring knyttet til publisering av informasjon om kjemikalier er også omtalt i temaveiledningen.

OM INFORMASJON TIL ALLMENNHEITEN

Mennesker som bor, arbeider og oppholder seg i nærheten av en storulykkevirksomhet, må være klar over risikoen ved anlegget. Dersom befolkningen og berørte på forhånd er informert om hva som kan skje, og hvordan de skal forholde seg når noe skjer, vil dette bidra til å redusere risikoen for skader ved en eventuell hendelse.

Storulykkevirksomhetene i Norge (rundt 330 virksomheter) skal sikre at naboene kjenner til:

- kontaktinformasjon til virksomheten (telefon og e-postadresse)
- hvilke aktiviteter som foregår hos virksomheten
- navnene på og egenskapene til de farlige kjemikaliene som blir brukt
- faren for storulykker og mulige virkninger for mennesker og miljø
- hvordan innbyggerne i området blir varslet og informert ved ulykker
- hvordan innbyggerne i området bør forholde seg ved en storulykke

Kravene til å gi informasjon er gitt i § 12 og er gjengitt under. Hva informasjonen skal inneholde er gitt i vedlegg V og er beskrevet detaljert senere i temaveiledningen.

§ 12 INFORMASJON TIL ALLMENNHE TEN OM SIKKERHETSTILTAK

Den ansvarlige for storulykkevirksomheten skal sikre at de opplysningene som er angitt i vedlegg V til enhver tid er oppdaterte og tilgjengelige for allmennheten, også elektronisk.

Den ansvarlige for en sikkerhetsrapportpliktig virksomhet skal i tillegg:

- a) regelmessig informere alle personer som kan bli berørt av en storulykke. Informasjonen skal gi tydelige og forståelige opplysninger om sikkerhetstiltak og hensiktsmessig atferd i tilfelle av en storulykke. Informasjonen skal gis uoppfordret og i best egnet form, og skal minst inneholde det som er angitt i vedlegg V. Informasjonen skal også gis til alle nærliggende virksomheter, de ansvarlige for alle nærliggende bygninger og områder med offentlig ferdsel, herunder barnehager, skoler og sykehus. Det skal sikres at informasjonen gjennomgås periodevis og oppdateres om nødvendig. Informasjonen skal gis minst en gang hvert femte år.

HVORDAN SKAL VIRKSOMHETENE INFORMERE

ALLE STORULYKKEVIRKSOMHETER – INFORMASJON PÅ NETT:

Alle storulykkevirksomhetene skal som et minimum ha informasjonen elektronisk tilgjengelig, det vil si på internett. Informasjonen bør ligge der informasjon om sikkerhetstiltak naturlig hører hjemme og være enkel å finne, både på virksomhetens nettside og ved generelle søk på nettet.

Vi anbefaler derfor at informasjonen gis følgende navn:

Naboinformasjon fra [virksomhetens navn] om sikkerhet og varsling.

I tillegg bør informasjonen publiseres på internett med egnede søkeord som for eksempel varsling, sikkerhetstiltak, storulykke, beredskap, allmennheten.

Dersom virksomheten ikke har egen internettside, eller det ikke er praktisk at den ligger på konsernets eventuelle internasjonale hjemmeside, må virksomheten sørge for at informasjonen ivaretas på annen måte. Det kan for eksempel inngås en avtale med kommunen om å legge ut informasjonen på deres nettside. Virksomheten må da ha en tett dialog med kommunen om hvordan den legges ut slik at den blir lett å finne.

Den elektroniske informasjonen bør utformes slik at den kan skrives ut i et hensiktsmessig format. Alle virksomheter bør for øvrig også planlegge for hvordan det kan informeres ved strømbrytning eller andre driftsforstyrrelser ved en eventuell hendelse, for eksempel ved å planlegge for mer direkte kontakt med naboer i en situasjon hvor nettinformasjonen ikke er tilgjengelig. Dette bør skje i samråd med nød- og beredskapsetatene og kommunen.

SIKKERHETSRA PPORTPLIKTIGE VIRKSOMHETER – INFORMASJON GIS REGELMESSIG OG PÅ PAPIR:

For sikkerhetsrapportpliktige virksomheter skal informasjonen være tilgjengelig på internett, og i tillegg skal en trykket versjon sendes uoppfordret ut til berørte. Det er ikke tilstrekkelig å bare legge ut informasjon på virksomhetens internettside.

Det er den sikkerhetsrapportpliktige virksomheten som må vurdere utstrekningen av området hvor informasjonen skal distribueres. Vurderingen må være basert på virksomhetens risiko og kunnskap om nærområdet. Vurderingen kan med fordel gjøres i samarbeid med lokale myndigheter. Risikoanalysens beskrivelse av verste fall-scenario bør legges til grunn. I tillegg er det viktig å inkludere de deler av nærområdet som vil kunne bli omfattet av evakuering eller andre tiltak i forbindelse med en storulykke.

Merk at informasjonen også skal gis til alle nærliggende virksomheter, de ansvarlige for alle nærliggende bygninger og områder med offentlig ferdsel, herunder barnehager, skoler og sykehus. Dette er nødvendig slik at disse er forberedt på en eventuell hendelse og kan tilpasse sine beredskapsplaner og –øvelser. Når det gjelder forurensning til vann og luft, bør det tas hensyn til at mange kan bli berørt, selv om allmennheten ikke vil være i direkte fare. Informasjonen skal distribueres til grunneiere i de tilfeller der naturområder kan bli berørt av en storulykke.

Informasjonen må utformes slik at den ikke blir forvekslet med uadressert post som allmennheten kan reservere seg mot. For å sikre at informasjonen også når fram til institusjoner som sykehus, barnehager og skoler, må informasjonen gis direkte til disse, i tillegg til kommuneadministrasjonen.

I tillegg til trykt materiell og materiell tilgjengelig på internett, kan det være hensiktsmessig å gjennomføre nabomøter hvor befolkningen inviteres til virksomheten. Befolkningen har da mulighet til å stille spørsmål direkte. Slike møter kan også tilpasses spesielle målgrupper med særskilte behov for informasjon.

UTFORMING AV INFORMASJONEN

Hvordan informasjonen skal utformes, må vurderes av virksomheten selv, gjerne i samråd med kommunen og nød- og beredskapssetatene.

Informasjonen bør formuleres enkelt og forståelig slik at mottakeren forstår hvordan en best skal opptre ved en eventuell hendelse.

På forsiden av informasjonsmateriellet bør det klart fremgå at det inneholder viktige opplysninger til befolkningen i tilfelle en storulykke. Informasjonen bør ikke fremstå som reklamemateriell som lett kan bli kastet uten å bli lest.

Informasjonen bør være lett å forstå og så kortfattet som mulig. Faguttrykk som ikke er allment kjent i befolkningen, bør unngås. Informasjonen må inneholde alle punktene som forskriften krever, men det må først og fremst fokuseres på mulige ulykker, hvordan varsling blir gitt og hvordan befolkningen skal forholde seg. Det er en fordel at dette kommer fram tidligst mulig i informasjonen. Det kan være nyttig å bruke illustrasjoner for å synliggjøre risiko, fareavstander, mulige konsekvenser og ønsket adferd.

EKSEMPLER PÅ BESKRIVELSE AV HVORDAN NABOER BØR OPPTRE VED EN HENDELSE:

- Forhold deg til de meldinger som blir gitt av politi eller annen redningsledelse.
- Hold deg innendørs hvis ikke annen beskjed blir gitt.
- Lukk vinduer, dører og slå av ventilasjon.
- Er du utendørs og ikke kan komme deg inn bør du observere vindretningen og bevege deg bort fra området på tvers av vindretningen.
- Bevar fatningen – pass særskilt på utsatte grupper som barn, eldre og syke personer.
- Søk informasjon på tilgjengelige kanaler (radio, TV, internett, sosiale medier).

KOMMUNIKASJON AV RISIKO

Virksomheten bør til enhver tid vurdere ulike kommunikasjonsiltak for å sikre at alle berørte nås. I tillegg til å utarbeide informasjonsmaterialet bør virksomheten også ha planlagt hvordan de skal kommunisere og formidle nødvendig informasjon ved en eventuell hendelse.

Alle storulykkevirksomheter bør kartlegge sine viktigste målgrupper for informasjonen. Det kan være målgrupper som ikke nås gjennom f.eks. internett eller brosjyrer. Hva med forbipasserende på vei og turstier, eller turister og besøkende i kommunen? Hva med de som ikke snakker norsk?

Dersom det er spesielle berørte grupper som det er viktig å nå med informasjon eller spesielt vanskelige å nå, bør det settes i verk andre tiltak. Disse bør gjøres i samarbeid med kommunen.

Andre tiltak kan være hjemmebesøk fra ansatte for å informere og sjekke ut om det er informasjon naboen savner, eller å invitere befolkningen og andre berørte parter til for eksempel:

- Informasjonsmøter,
- besøk i virksomheten,
- å være observatører i beredskapsøvelser,
- å delta i øvelser der befolkningsvarsling øves spesielt.

GOD RISIKOKOMMUNIKASJON ER DET NÅR VI:

- Har god oversikt over hva som faktisk kan skje, og kommuniserer det til de som trenger det.
- Lytter til omgivelsene, vet hva de er opptatt av og hva de frykter. Åpen dialog med omverdenen er en god strategi.
- Lar de som er utsatt for risiko være med på å gi innspill til utformingen av informasjonen og hvordan denne kan formidles.
- Er åpne og tilgjengelige for å bygge tillit. Har målgruppene tillit til deg i en normalsituasjon vil de sannsynligvis også ha det under kriser.
- Gjør informasjon lett tilgjengelig og gir den uoppfordret.

HENSYNET TIL SIKRING

Selv om forskriften gir klare krav til hva informasjonen til allmennheten skal inneholde, er det viktig at virksomheten er bevisst på å ikke opplyse om forhold som kan lette gjennomføringen av straffbare handlinger.

Det er for eksempel ikke nødvendig å beskrive kjemikaliene utover den allmenne fareklassifiseringen dersom mer detaljert informasjon kan gi en ekstra risiko. Det bør heller ikke fremkomme spesifikt hvor og hvordan kjemikaliene oppbevares og hvordan de ulike scenarioene kan utløses.

For anlegg der det bør tas ekstra hensyn til sikring mot straffbare handlinger, kan beliggenheten til et konkret anlegg utelates. Nærmeste naboer bør i slike tilfeller informeres særskilt.

DOMINOVIRKSOMHETER

For storulykkevirksomheter der det er fare for at en hendelse i en virksomhet kan gi dominoeffekt til en nærliggende storulykkevirksomhet, er det krav om samarbeid om å informere allmenheten og nærliggende virksomheter (storulykkeforskriften §§ 8 og 12). Dette ivaretas best ved at virksomhetene utarbeider felles informasjonsmateriell. Virksomhetene kan eventuelt utarbeide hver sin informasjon og publisere hverandres materiell. Det er en fordel at virksomhetenes informasjon har samme struktur.

OPPDATERING AV INFORMASJONEN

Det er viktig at befolkningen har tillit til at informasjonen som gis er korrekt og relevant. Tillit oppnås gjennom en regelmessig og åpen dialog. Virksomheten må ha gode rutiner for oppdatering og det bør komme tydelig frem når informasjonen er laget, når den er publisert og/eller distribuert og at den vil bli oppdatert ved endringer. I tillegg bør virksomheten ha avtale med kommunen om hvordan nye naboer informeres i perioden mellom periodisk utsendelse.

I storulykkeforskriften § 12 er det gitt bestemmelser om oppdatering av informasjonen:

- Den elektronisk tilgjengelige informasjonen skal til enhver tid være oppdatert.
- Dersom det skjer endringer i virksomheten som påvirker den informasjonen som er lagt ut på internett, må denne oppdateres.
- Informasjonen som sendes ut til berørte skal gjennomgås periodevis og oppdateres om nødvendig. Dette gjelder de sikkerhetsrapportpliktige virksomhetene og informasjonen skal sendes ut minst en gang hvert 5. år.

HVA SLAGS OPPLYSNINGER SKAL INFORMASJONEN INNEHOLDE

Vedlegg V i storulykkeforskriften beskriver hva virksomheten skal opplyse om. I tillegg til å ivareta kravene er det viktig at virksomheten tar hensyn til de forhold som er berørt i temaveiledningen når det gjelder form og innhold, samt behovet for å utelate noen opplysninger på grunn av hensynet til sikring.

På neste side er Vedlegg V gjengitt og det er gitt noen utfyllende kommentarer til de ulike kravene.

VEDLEGG V: OPPLYSNINGER SOM SKAL MEDDELES ALLMENNHETEN I HENHOLD TIL § 12 FØRSTE LEDD OG ANDRE LEDD BOKSTAV A

FORSKRIFT

Del 1. Storulykkevirksomheten skal opplyse om:

1. virksomhetens navn, besøksadresse og internettsadresse,
2. at virksomheten er omfattet av storulykeforskriften, og at melding i henhold til § 6 nr. 1 eller sikkerhetsrapport i henhold til § 9 nr. 1 er oversendt tilsynsmyndighetene,
3. de aktiviteter som finner sted i virksomheten i form av en enkel redegjørelse,
4. de vanlige navn på kjemikalier som forekommer i virksomheten, og som vil kunne føre til en storulykke. For de farlige kjemikaliene omfattet av vedlegg I del 1 kan fellesnavnene eller den allmenne fareklassifisering angis. Det skal gis en lett forståelig angivelse av kjemikalienes viktigste farlige egenskaper,
5. hvordan de som kan bli berørt av en storulykke vil bli varslet, hvordan de skal forholde seg ved en storulykke eller hendelse som kan føre til storulykke, og hvordan de kan få tilgang til slike opplysninger elektronisk,
6. hvor ytterligere opplysninger kan innhentes, og om at
7. informasjon om tilsyn med virksomheten etter storulykeforskriften kan innhentes fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Del 2. Sikkerhetsrapportpliktig virksomhet skal i tillegg gi:

1. generelle opplysninger om fare for storulykker, herunder deres mulige virkninger for mennesker, miljø og materielle verdier,
2. en kort beskrivelse av de viktigste typer av scenarioer for storulykke og hvilke tiltak som treffes for å håndtere disse,
3. bekreftelse på at virksomheten har plikt til å treffe egnede konsekvensreducerende tiltak på virksomhetens område, herunder stå i kontakt med nød- og beredskapsstatene og kommunen, med sikte på å bekjempe storulykker og redusere virkningene av dem mest mulig, og
4. henvisning til at offentlige instanser har utarbeidet eksterne beredskapsplaner for å møte enhver virkning av storulykker utenfor virksomhetens område. Opplysningene skal omfatte oppfordring om å etterkomme alle instruksjoner og henstillinger fra innsatsledelsen i tilfelle av en storulykke.

VEILEDNING

Del 1. Storulykkevirksomheten skal opplyse om:

Til første ledd:

Det må komme tydelig fram hvilken (eller hvilke) virksomhet(er) informasjonen gjelder for, hvor den er plassert og hvilken internettsadresse virksomheten har.

Til andre ledd:

Virksomheten må opplyse om at den er omfattet av storulykeforskriften og at melding eller sikkerhetsrapport er oversendt myndighetene. Melding eller sikkerhetsrapport skal sendes DSB.

Til tredje ledd:

Redegjørelsen bør inkludere prosesser, lagring og intern transport. Aktiviteten bør beskrives utover det å angi navnet på bransjen som petrokjemisk, raffineri, o.l. En skisse over virksomheten med angivelse av de viktigsteaktivitetene bør vurderes.

Til fjerde ledd:

Virksomheten må opplyse om at den er omfattet av storulykeforskriften og at melding eller sikkerhetsrapport er oversendt myndighetene. Melding eller sikkerhetsrapport skal sendes DSB.

Til femte ledd:

Det bør fremgå:

- hvem som er ansvarlig for varsling eller som har rett til å beslutte varsling
- hvilke varslingsmetoder som er tilgjengelige; tyfon, sirener, lys og andre varslingssystemer, radio, telefon og SMS-varsling, og andre medier som for eksempel politiets høyttalere. Denne informasjonen bør være spesifikk, inkludert type signal, reserverte radiofrekvenser og spesielle telefonnumre
- at det er etablert samarbeid med politi eller andre eksterne etater om varsling og informasjonsformidling
- hvordan varslingssystemet testes.

Opplysninger om hvilke tiltak allmennheten bør treffe i tilfelle av en storulykke bør være så enkle som mulig for å bli forstått og husket. De bør være basert på alle aktuelle storulykkescenarioer, ikke bare de mest sannsynlige.

Til sjette og syvende ledd:

Oppgi telefonnummer/e-postadresse for å komme i kontakt med virksomheten. Opplys om at alle kan kontakte DSB for å be om rapporter fra storulykkesyn. Enkelte rapporter vil unntas offentligheten av sikringshensyn. Dette vurderes i hvert enkelt tilfelle av DSB. I tillegg er tilsynsrapporter etter storulykkesyn digitalt tilgjengelig hos noen av myndighetene. Per i dag gjelder dette Petroleumsstilsynet og Miljødirektoratet.

Del 2. Sikkerhetsrapportpliktig virksomhet skal i tillegg gi:

Til første og andre ledd:

Mulige storulykkescenarioer må beskrives kort og enkelt. Det kan med fordel benyttes illustrasjoner eller kartverk som synliggjør mulige konsekvenser for mennesker, ytre miljø og materielle verdier. Det er ikke tilstrekkelig å kun beskrive de mest sannsynlige scenarioene. Scenarioer som ikke berører omgivelsene utenfor virksomheten, skal også tas med. Scenarioer som ikke medfører direkte fare for befolkningen, men som kan sanses bør også inkluderes. Dette for å unngå tvil om et gitt scenario medfører fare eller ikke for befolkningen. Dette kan også inkludere scenarioer som kan medføre ulemper for befolkningen som for eksempel stenging av vei eller blokkering av sjø ved bruk av lenser.

VEILEDNING

Beskrivelsen av scenarioene bør være enkle og forståelige. Det bør gis en beskrivelse av hva som kan skje og hvordan hendelsen kan utvikle seg slik at eventuelle berørte er forberedt på dette (eksempler: utslipp, antenning, brann, eksplosjon, forurensing av luft og vann, spredning av røyk og brannvann).

Det er også nødvendig at virksomheten vurderer å utelate noen opplysninger på grunn av hensynet til sikring. Dersom dette er et viktig hensyn bør det for eksempel ikke fremkomme hvordan en hendelse kan utløses.

Til tredje ledd:

Virksomheten skal gi en kort informasjon om plikten til egen beredskap, at denne er ivaretatt og at det er etablert et samarbeid med nød- og beredskapsetatene og kommunen.

Til informasjon nevnes at forurensningsloven gir virksomhetene plikt til å ha tiltak utenfor virksomhetens område.

Mer å lese:

For befolkningen:

- Dette har du rett til å vite om industrinaboen:
<https://www.sikkerhverdag.no/din-beredskap/hendelser-og-kriser/dette-har-du-rett-til-a-vite-om-industrinaboen/>
- Slik forbereder du deg på farlige situasjoner:
<https://www.sikkerhverdag.no/din-beredskap/hendelser-og-kriser/slik-forbereder-du-deg-pa-farlige-situasjoner/>

For virksomheten:

- DSBs veileder om krisekommunikasjon:
<https://www.dsb.no/lover/risiko-sarbarhet-og-beredskap/veileder/veileder-krisekommunikasjon/>

**Direktoratet for
samfunnsikkerhet
og beredskap**

Rambergveien 9
3115 Tønsberg

Telefon 33 41 25 00

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

**ISBN 978-82-7768-499-4 (PDF)
HR 2425
Februar 2020**

 /DSBNorge

 @dsb_no

 dsb_norge

 dsbnorge

